

UOT 47.82.30; 316.37

ƏDƏBİYYATDA HEYDƏR ƏLİYEV İDEALININ TƏSVİR VƏ TƏRƏNNÜMÜ

Ayna Çingiz qızı Babazadə
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
Mingəçevir Dövlət Universiteti
ayna.babazade@mdu.edu.az

Xülasə: Məqalədə çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafında Ümummilli lider Heydər Əliyevin böyük rolu və xidmətləri qeyd olunur və bu missiyanın onun layiqli davamçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurlu şəkildə davam etdirildiyi bildirilir. Daha sonra Heydər Əliyev idealının təsvir və tərənnüm olunduğu əsərlərin adları qeyd olunaraq, onların bir qismi üzərində təhlillər aparılır. Əsərlər müxtəlif aspektdən təhlilə cəlb edilir. İstər sağlığında, istərsə də əbədiyyətə qovuşandan sonra Heydər Əliyevlə bağlı bir çox əsərlər qələmə alınmışdır. Hakimiyyətə gəlişinin həm birinci, həm də ikinci mərhələləri ədəbi əsərlərin mövzu obyektinə olmuşdur. Ulu Öndər daha çox xilaskarlıq missiyasının daşıyıcısı kimi təsvir və tərənnüm edilir. Sonda isə Heydər Əliyevlə bağlı hələ çox əsərlərin yazılacağı qeyd olunur.

Açar sözlər: Heydər Əliyev, ədəbiyyata qayğı, ideal obraz, xilaskarlıq missiyası, əbədiləşmək

Giriş

Heydər Əliyevin bir şəxsiyyət kimi yetişməsində, dünyagörüşünün formalaşmasında Azərbaycan ədəbiyyatının, mədəniyyətinin böyük rolu olmuşdur. Söz sənətinə yüksək dəyər verən Ulu Öndər bədii sözün insan ağına, ürəyinə daha tez yol tapdığı, ona böyük təsir etdiyini qeyd edirdi.

Tarixə nəzər saldıqda bir danılmaz faktorun şahidi oluruq. Belə ki, bəzən silah gücü ilə həll olunmayan məsələlər, söz gücü ilə öz həlli yolunu tapmışdır. Heydər Əliyevin istər həyatında, istərsə də siyasi fəaliyyətində ədəbiyyat faktorunun yeri və rolu geniş miqyası əhatə etmişdir. Həm Azərbaycan ədəbiyyatını, həm də dünya ədəbiyyatını dərinləndirən mütaliə edən Heydər Əliyevin həyatında ədəbiyyat amili ayrıca yer tutmuşdur.

Ulu Öndərin ədəbiyyata münasibəti

Heydər Əliyev Azərbaycan yazıçılarının 1971-ci ildən təşkil olunan V qurultayından başlayaraq, 1997-ci ildə keçirilən X qurultayınadək bütün tədbirlərində iştirak etmiş, tarixi çıxışlarında ədəbiyyata sonsuz sevgisini dilə gətirmişdir. 1997-ci ildə təşkil olunan Azərbaycan yazıçılarının X qurultayında Ulu Öndərin nitqinə nəzər yetirək: “Şəxsən mən ədəbiyyatı çox sevən adamam və gənc vaxtlarımdan, hətta uşaqlıqdan, məktəbdə ilk ədəbiyyat nümunələrini oxuyandan ədəbiyyatı sevmişəm... Mənim bir insan kimi formalaşmağım, təhsilimdə, əxlaqımda, mənəviyyətimdə ədəbiyyatın, mədəniyyətin böyük rolu olmuşdur. Mən orta məktəbdə oxuyarkən Azərbaycan şairlərinin, yazıçılarının bütün əsərlərini sevə-sevə oxumuşdum... O illərdə, o uşaqlıq və gənclik illərində onlar mənə o qədər təsir edib ki, mən onları unutmamışam. Bu, “oxumuşam, unutmamışam” sözləri sadəcə bir fikir deyil. Yəni onlar mənə təsir edib, mən onlardan bəhrələnmişəm, mənəvi qida almışam” [1]. Heydər Əliyevin yüksək natiqlik qabiliyyətinə malik olmasında mütaliənin, ədəbiyyatın da böyük rolu olmuşdur.

Ulu Öndər xalqın milli-mənəvi özünüdərk məsələləri əks olunan əsərlərə (C.Məmməd-quluzadənin “Ölülər” tragikomedyasına, H.Cavidin “İblis”inə, S.Vurğunun “Azərbaycan” şeirinə, Məhəmmədhüseyn Şəhriyarın “Heydərbabaya salam” əsərinə və s.) xüsusi önəm vermişdir. O, 1971-ci ildə keçirilmiş Azərbaycan yazıçılarının V qurultayında qeyd edirdi: “Azərbaycan ədəbiyyatı həmişə öz xalqının həyatının ön sıralarında irəliləmişdir. Bu ədəbiyyat xalqımızın qəhrəmanlıq tarixini əbədiləşdirib bizə çatdırmış, bizim qarşımızda bütün əzəməti ilə açmışdır.” [2]

Tarixə, xalqın keçmişinə müraciət son bir əsrdə yazıçılar üçün ən aktual mövzulardan biri olmuşdur. Bu, həm də sovet siyasi sistemində unudurulmağa çalışılan tariximizin yenidən bədii

şəkildə yazılması, tarixi-bədii salnaməsinin yaradılması deməkdir. Hələ Sovet hakimiyyəti illərində Heydər Əliyev bu məsələyə xüsusi diqqət yetirirdi. Yazıcılarla, alimlərlə görüşlərində tariximizin elə məqamlarına toxunur, elə qatlarını qaldırırdı ki, onun genişmiqyaslı mütaliəsinə heyran olmamaq mümkün deyildi. Azərbaycan yazıcılarının VII qurultayında tarixi mövzuda yazmağın ciddiliyini önə çəkərək demişdir: “...tarixi simaların obrazları yaradılan və tariximizin çox mühüm dövrləri tərənnüm olunan ədəbi əsərlər ən yüksək səviyyədə yazılmalıdır.” [3, s. 2]

Ulu Öndərin ölkə başçısı kimi özəlliyi bir də onda idi ki, o, Azərbaycan tarixinə, mədəniyyətinə, dəyərlərə böyük önəm verirdi. Eyni mövqeni Azərbaycan ədəbiyyatına da sərgilədiyini görürük. Böyük siyasətçi, dövlət adamı olan Heydər Əliyevin eyni zamanda ədəbiyyatlaşan obrazı da var. Onun ədəbiyyatdakı bu obrazı böyük mənalar ifadə edir. İlk öncə ədəbiyyata sevgi və qayğını ifadə edir. Zamanla şair və yazıcılarla təşkil olunan görüşlər, onlarla maraqlı söhbətlər, ədibləri böhtanlardan qoruma, istedadlı hər kəsin dəyərini vermək, onu diqqətdən kənar qoymamaq, imzalanan fərmanlar, qeyd olunan yubileylər, tədbirlər, ucaldılan abidələr və s. ədəbiyyata olan böyük diqqət və qayğının nəticəsi idi. Onun ədəbiyyata xidmətləri saymaqla bitməz. Bu, Heydər Əliyevin xarakterində başlıca amil idi. Bütün bu dayaq və dəstək durmaları ədəbiyyat nümayəndələrini ürəkləndir, onları motivə edir və qələmlərinə daha da sarılmağa ilhamlandırır. Ulu Öndər ədəbiyyatı sevirdi və bu böyük sevgini çıxışlarının birində birmənalı şəkildə vurğulayırdı: “... ədəbiyyatı o qədər sevirəm ki, ədəbiyyatla, şeirlə, bizim mədəniyyətlə görüşmək mənim üçün həmişə çox xoşdur”. Nəriman Həsənzadənin sözləri ilə desək: “təkcə sevmək deyildi, nəfəs alırdı”. Məhz bu sevginin nəticəsidir ki, ədəbiyyat Ulu Öndərin siyasi xəttinin bir tərkib hissəsi olmuşdur.

Heydər Əliyevin ədəbiyyata diqqət yetirməsi, şair və yazıcılara qayğısı Sovet hakimiyyəti illərindən (1969-cu ildən) başlamışdır. 1969-cu il 12 avqust tarixli iclasda Qazaxda Molla Pənah Vaqifin ev muzeyinin yaradılması ilə bağlı qərar qəbul edilmişdir. 1978-ci ildə Şamaxıda ədəbiyyat muzeyinin, 1980-ci ildə isə Naxçıvanda Hüseyn Cavidin ev muzeyinin yaradılması ilə bağlı qərar qəbul edilmişdir. Həmçinin bir çox şairlərin – 1970-ci ildə Rəsul Rzanın anadan olmasının 60, 1980-ci ildə isə 70 illiyi, 1973-cü ildə Nigar Rəfibəylinin anadan olmasının 60 illiyi, Nəbi Xəzrinin 50 illiyi, 1982-ci ildə Mirvarid Dilbazinin anadan olmasının 70 illiyinin və s. keçirilməsi ilə bağlı qərar qəbul edilmişdir. Bunlar H.Əliyevin sovet hakimiyyəti illərində həyata keçirdiyi tədbirlərin çox az bir hissəsidir. Bu xidmətlər ikinci dəfə hakimiyyətə gələndən sonra da davam etmişdir. 1994-cü ildən başlayaraq, M.Füzulinin, M.Cəlilin yubileylərinin, 1999-cu ildə isə “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanının 1300 illiyinin keçirilməsi ilə bağlı fərmanlar verilmişdir.

Çağdaş ədəbiyyatda Heydər Əliyev idealının yaradılması

Heydər Əliyev idealının yaradılması müasir Azərbaycan ədəbiyyatının əsas mövzularından birinə çevrilmişdir. İstər sağlığında, istərsə də ədəbiyyata köçəndən sonra bədii ədəbiyyatda Heydər Əliyev şəxsiyyətinin miqyasını əks etdirən qiymətli ədəbi əsərlər yazılmışdır. Bu nümunələrdə Heydər Əliyev obrazı müstəqillik uğrunda və milli dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi yolunda şərəfli mübarizənin fonunda canlandırılmışdır. Çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli simalarının əsərlərində onun keşməkeşli həyat və mübarizəsi ilə yanaşı Azərbaycanın taleyi və müqəddaratı da paralel olaraq əks olunmuşdur. Başqa sözlə desək, ədəbiyyatda Heydər Əliyevin obrazı eyni zamanda Azərbaycanın obrazını da əks etdirir.

Xalqın xilaskarı, yüksək amallar daşıyıcısı kimi təsvir və tərənnüm edilən Ulu Öndər xalqının əbədi qəhrəmanı, baş ucalığı və şah vüqarıdır. Onun böyük şücaət və etdiyi böyük fədakarlıqlar nəinki Azərbaycan xalqını, hətta bütün türk dünyasını xilas etdi. Əslində Heydər Əliyev öz misilsiz obrazını özü yaratmışdır. Azərbaycanın çətin, təlatümlü günlərində xalqına köməyə, onu qorumağa gələn Heydər Əliyevin sarsılmaz inamı poetik nümunələrdə aydın şəkildə əks olunmuşdur. Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun odlu-alovlu misralarında həmin inamın parlaq ifadəsini görürük:

*“Qoy səsi guruldasın bu gün altı qitədə,
Odur məndən ötəri ATƏT də, BMT də!
Gəlib, o kişi gəlib!
Xalqın xeyrinə sarı çarxın gərdişi gəlib.*

*Millətinə, xalqına birləş deyir, qalx deyir!
Öz xalqına güvənir, haqq danışır, haqq deyir.
Əlli milyona çatmış Azərbaycan dünyası,
“Qurtuluş nəğməsi”ni oxuyur bir himn kimi!
Bir səsə, bir avazla “Heydər” deyir, “Xalq” deyir.”*

Müstəqilliyin bərpasından sonra müxtəlif dövənlərdə qələmə alınmış bir çox poemalarda Heydər Əliyev obrazı yaradılmışdır. 1990-cı illərin əvvəllərində Elman Həbib “Həqiqət günəşi”, “Heydənamə” və “Naxçıvannamə” əsərlərini Heydər Əliyevə həsr etmişdir. Sonrakı dövənlərdə yazılan əsərlərə Zəlimxan Yaqubun “Əbədiyyət dastanı”, Fikrət Qocanın “Gərək bu günləri görəydin özün”, Cabir Novruzun “İxtiyarım olsa idi”, Sabir Mustafanın “Qayıdış”, Abdulla Qurbaninin “Millətin oyaq gecəsi”, Ramiz Məmmədzađənin “Zirvə”, Əli Rza Xələflinin “İnsan, tarix və zaman”, Elxan Zal Qaraxanlının “Anıt məzar dastanı”, Fəridə Ləmanın “Onu zaman seçib”, Ramiz Heydərin “İlhamlı gələcək”, Rəfiq Zəkənin “Heydər baba”, Ramiz Duyğunun “Prezidentin ürəyi”, Mirkazım Seyidovun “Heydər dühası” və başqalarını qeyd etmək olar.

Ümummilli Liderin ikinci dəfə hakimiyyətə gəlməsi xalqı çox sevindirmiş və bu sevinc ədəbi əsərlərə də yansımışdı. Hələ sağlığında ikən yazılan əsərlərdən Fəridə Ləmanın “Onu zaman seçib” və Abdulla Qurbaninin “Millətin oyaq gecəsi” poemalarını vurğulamaq olar. Bu məqamda onu da xatırlatmaq yerinə düşərdi ki, “Onu zaman seçib” poemasına bəstəkar Cövdat Hacıyev simfoniya yazmışdır.

Fəridə Ləmanın “Onu zaman seçib” poemasının əvvəlində Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişinin birinci mərhələsinin təsviri verilir. 1970-ci il xatırlanaraq Ulu Öndərin məqsədinin, məramının yalnız xalq və vətən olduğu, hakimiyyətə gəlişindən sonra ölkədə qısa zaman içərisində canlanmanın baş verdiyi qeyd olunur. “Heydər quran dövlətin təməli dağ, əyilməz!”, - deyən müəllif Azərbaycanın parlaq gələcəyinə inamını ifadə edir:

*“O, Qorqud atadır,
el yiyəsidir.
Onun yollarına çökərmə durman
Onu zaman seçib!” [4]*

Heydər Əliyevin xilaskarlıq missiyasını digər əsərlərdə də görə bilirik. Məsələn, Elxan Zalin “Anıt məzar” poemasında daha geniş şəkildə təqdim olunur. Poema ilə tanışlıqdan məlum olur ki, Heydər Əliyev hələ sovetlər dövəmindən başlayaraq, Azərbaycanı müstəqilliyə hazırlamışdır. “Qayıdış” poemasında Sabir Mustafa Ulu Öndərin hakimiyyətinin hər iki mərhələsinə: 1970-ci illərdəki quruculuq işlərini və 1993-cü ildən sonrakı rəhbərlik müddətini əks etdirir. Fikrət Qoca əsərində xalqın dar məqamında bir səhər çağı Heydər Əliyevin Naxçıvandan gəlməsini və bununla da imdada çatmasını təsvir edir.

Poemalara nəzər yetirdikdə və onlar üzərində təhlillər apardıqda aydın olur ki, müəlliflər Heydər Əliyevin bir sıra özəlliklərini, məsələn, onun hadisələrə operativ münasibətini, hakimiyyətə istər birinci gəlişində, istərsə də ikinci gəlişində xalqı üçün etdiyi fədakarlığı, qardaş Türkiyənin əvəzəilməz lideri olmuş Atatürklə bənzərliyi və s. məqamları əks etmişdilər.

Heydər Əliyev əbədiyyətə qovuşandan sonra onun vəfatından doğan kədərini ifadə edən bir-birini təkrarlamayan əsərlər yazılmağa başlandı. Bu məqamda Zəlimxan Yaqubun “Əbədiyyət dastanı” poemasını qeyd etmək yerinə düşərdi. “Böyük ömrün dastanı” və “Böyük ömrün davamı” adlı iki hissədən ibarət poemada Ulu Öndərin şərəfli həyatından və titanik fəaliyyətindən, xüsusən də müstəqil dövlətimizin inkişafındakı əvəzsiz xidmətlərindən bəhs edir. “Böyük ömrün dastanı” adlı elegiyanı şair 15 günə tamamlamışdır. Poemanın yaranmasını şair özü belə xatırlayır: “Ölümünə heç vaxt inanmadığım, ölümsüzlüyü ilə ömrüm boyu öyünəcəyim bir şəxsiyyətlə bağlı üstümüzü alan, qapımızı döyən qəfil qara xəbər hamı kimi məni də dərinədən sarsıtdı. Bu sarsıntılar içərisində əlimə nə vaxt qələm götürdüyümdən heç özümüm də xəbərim olmadı. O vaxt özümə gəldim ki, artıq sonuncu misranı yazıb, son hissəsini tamamlamışam” [6, s. 4]. “Səndən sonra” başlığı ilə verilən parçada şair hamını Ulu Öndərdən yadigar qalan müstəqil dövlətimizi qorumağa səsəlayır. Eyni zamanda ədibimiz Heydər Əliyev irsinin onun oğlu tərəfindən layiqincə davam

etdiriləcəyinə inamını ifadə edərək, xalqın İlham Əliyevə Heydər Əliyev qədər inandığını və güvəndiyini bildirir. “Böyük ömrün davamı” adlı bölümün “Davam edir bu tarix” başlıqlı parçasında şairin xalqının, dövlətinin gələcəyinə ümidlə baxdığının şahidi oluruq:

“Dövləti qurmaq asan, onu yaşatmaq çətin

Yox, çətin olmayacaq

bu dövləti yaşatmaq,

Çünki onun başında ilhamlı rəhbər durur!

Çünki onun yanında millət səfərbər durur!

Getməlidir bu yolu millət onunla birgə,

Qarşıda mübarizə,

qarşıda zəfər durur!” [6, s. 186].

Ulu Öndərlə bağlı söylənmiş “Xalq “Heydər” söyləyəcək” epitafiyası (Baba Vəziroğlu) layiqli davamçı İlham Əliyev hakimiyyətə gəldikdən sonra “Ölkə əmin əllərdədir, davam edir mübarizə” (Vahid Əziz) ifadəsinə keçid aldı.

Dramaturgiyada Hidayətin “Burdan min atlı keçdi”, İftixar Piriyevin “Qurtuluş dastanı”, Adil Babayevin “Koroğlunun Çənlibelə qayıdışı”, Aqşin Babayevin “Xilaskar” pyeslərində ümummill liderin obrazının konturları görülür. Əsərlərdə Ulu Öndərin xilaskar və lider obrazları daha çox qeyd olunan məqamdır.

Müstəqillik dövrünün memuar ədəbiyyatında isə Heydər Əliyevin ədəbiyyat, mədəniyyət hamisi obrazına diqqət çəkilir. Bu istiqamətdə yazan müəlliflər birbaşa Heydər Əliyevlə ünsiyyətdə olmuş şəxslərdir. Bu istiqamətdə yazılan əsərlərə nümunə olaraq Hafiz Paşayevin “Bir səfirin manifesti”, Anarın “Unudulmaz görüşlər”, Elçinin “Tarixlə üz-üzə dayanmış adam”, Mövlud Süleymanlının “Qırx ilin yeddi görüşü”, İsa Hüseynovun “Həyatımdan səhifələr”, Vidadi Babanlının “Unutmadığım günlər” və s. qeyd edə bilərik. Ədəbi əsərlərdə Ulu Öndərin bədii obrazını, idealını yaratmaq şərəfli olduğu qədər də məsuliyyətli bir işdir. Bu mövzuda qələmini sınayanlar ümummill liderlə ünsiyyətdə olmuş yaxud da onun siyasi fəaliyyətini yaxından izləmiş, gənclik, yetkinlik dövrü həmin illərə təsadüf etmiş şəxslərdir.

Hidayət Orucovun memuar ədəbiyyatı nümunəsi olan “Burdan bir atlı keçdi” pyesi Heydər Əliyevin bədii obrazını geniş miqyasında canlandıran ilk dram əsəri idi. Əsərdə 1969-cu ildə hakimiyyətə gəldikdən sonra Ümummill Liderin Qərbi Azərbaycandakı tarixi abidələrə və buradakı tanınmış sənət adamlarının əziz xatirəsinin əbədiləşməsinə göstərdiyi diqqətdən geniş şəkildə bəhs olunur.

“Zirvə” poemasının müəllifi Ramiz Məmməd zadə əsərində Heydər Əliyevin anadan olmasını, məktəb illərini, pedaqoji fəaliyyətini, oxuduqdan sonra vətənə geri dönüşünü, yüksək rütbəyə qalxmasını və siyasi fəaliyyətini əks etdirmişdir. Fikrət Qocanın “Gərək bu günləri görəydin özün” poemasında Heydər Əliyevin uşaqlıq illərini, gəncliyini, qeyri-adi bir insan kimi yetişməsinə və s. tərənnüm edir.

Heydər Əliyevin 20 Yanvar hadisələrinə münasibəti, kəskin etirazı da onunla bağlı əsərlərdə öz əksini tapmışdır. Bu istiqamətdə Sabir Mustafa, Ramiz Məmməd zadə, Elxan Zal və digərləri yazmışdılar. 20 Yanvarla bağlı məsələlərə Fəridə Ləmanın poemasının birinci hissəsində rastlaşırıq. Əsərin ikinci hissəsində mənfur düşmənlərimiz tərəfindən torpaqlarımızın ələ keçirilməsindən bəhs olunur.

Əsərlərdə Heydər Əliyevin nöinki siyasi fəaliyyətinin, həmçinin şəxsi həyatının da gənc nəsle örnək olduğunu görürük. “Gələn nəsillərə dərs olasıdı Zərifə sevgisi, Heydər sevinci” kimi misraların müəllifi Zəlimxan Yaqub Ümummill Liderlə Zərifə xanımın böyük eşqini tərənnüm etmişdir. Ramiz Məmməd zadənin “Zirvə” poemasında isə Fəxri xiyabanın təsvirində Heydər Əliyevlə Zərifə xanımın millətin tarixinə düşməsindən bəhs edilir.

Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə gəlişini Sabir Mustafanın “Qayıdış” və Z.Yaqubun “Əbədiyyət dastanı”nda görürük. Bu əsərlərdə həmin dövnlərdə ölkədəki ümumi siyasi durumun təsviri ilə yanaşı ermənilərin torpaqlarımızda gözü olması, amma Heydər Əliyevin gəlişi ilə onların bu planlarının məhv olması və s. təsvir edilmişdir.

hərtərəfli şəkildə işlənmiş parlaq obrazının yaradılacağı əsərlər olacaq, çünki Heydər Əliyevin bədii obrazı geniş mənada bədii düşüncədə müasir Azərbaycanın obrazını əks etdirmək deməkdir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Azərbaycan yazıçılarının X qurultayında nitqi – Prezident sarayı, 30 oktyabr 1997-ci il. [Elektron resurs] URL: <https://lib.aliyevheritage.org/az/9165216.html>
2. Əliyev, Heydər.. Yazıçılarımız öz sələflərinin işini davam etdirməlidir (Azərbaycan yazıçılarının V qurultayında nitqi) / “Ədəbiyyat və incəsənət” qəz., 1971, 5 iyun
3. Əliyev, Heydər. Azərbaycan yazıçılarının VII qurultayında çıxışı / Kommunist. – 1981, 8 iyun. – s. 1-3.
4. Fəridə Ləman. Onu zaman seçib. [Elektron resurs] URL: <http://qafqazpress.az/medeniyyet/5107-feride-leman-onu-zaman-seib.html>
5. Qalib Şəfahət. Xilaskar. Hekayə. [Elektron resurs] URL: <https://kiriminsesigazetesi.com/xilaskar-qalib-s%C9%99fah%C9%99t/>
6. Zəlimxan Yaqub. Əbədiyyat dastanı. - Bakı: Pedaqogika, - 2008. - 264 s.

DESCRIPTION AND GLORIFYING OF THE IDEAL OF HEYDAR ALIYEV IN LITERATURE

A.Babazadeh

doctor of philosophy in philology
Mingachevir State University

Abstract: *The article mentions the great role and services of the national leader Heydar Aliyev in the development of contemporary Azerbaijani literature, and it is reported that this mission was successfully continued by his worthy successor, the President of the Republic of Azerbaijan, Ilham Aliyev. Later, the names of the works in which Heydar Aliyev's ideal is described and glorified are noted, and some of them are analyzed. The works are analyzed from different aspects. Many works related to Heydar Aliyev were written both during his lifetime and after his death. Both the first and second stages of his rise to power have been the subject of literary works. The great leader is mostly portrayed and glorified as the bearer of the rescue mission. In the end, it is noted that many more works will be written about Heydar Aliyev.*

Keywords: *Heydar Aliyev, care for literature, ideal image, rescue mission, immortalization*

ОПИСАНИЕ И ПРОСЛАВЛЕНИЕ ИДЕАЛА ГЕЙДАРА АЛИЕВА В ЛИТЕРАТУРЕ

А.Ч.Бабазаде

доктор философии по филологии
Мингячевирский государственный университет

Резюме: *В статье отмечается большая роль и заслуги общенационального лидера Гейдара Алиева в развитии современной азербайджанской литературы и отмечается, что эта миссия была успешно продолжена его достойным преемником Президентом Азербайджанской Республики Ильхамом Алиевым. Затем отмечаются названия произведений, в которых описывается и воспевается идеал Гейдара Алиева, проводится анализ некоторых из них. Произведения анализируются с разных сторон. Многие произведения, связанные с Гейдаром Алиевым, были написаны как при его жизни, так и после его смерти. И первый, и второй этапы его прихода к власти были предметом*

литературных произведений. Великий лидер чаще всего изображается и прославляется как носитель спасательной миссии. В конце отмечается, что о Гейдаре Алиеве будет написано еще много произведений.

Ключевые слова: *Гейдар Алиев, забота о литературе, идеальный образ, миссия спасения, увековечивание*

Elmi redaktor: fil.f.d., dos. M.İsmayılov

Çара təqdim edən redaktor: t.f.d., dos. N.Zeynalov

Daxil olub: 28.09.2023

Çара qəbul edilib: 05.10.2023